1.3. Hayat

Âlemdeki varlıkları birbirinden ayıran temel özelliklerden birisi hayattır. Bitkiler, hayvanlar ve insanlar hayat sahibi iken toprak, taş ve madenler canlı değildir. Bu farklılık, insanların ilgi konusu olmuş, bilim gibi dinler de hayatın kaynağı hakkında açıklamada bulunmuşlardır. Tüm varlıkları madde ile açıklayan ve maddenin ötesinde, gözle görülmeyen bir manevi ögenin ya da ruhun varlığını inkâr eden materyalist (maddeci) anlayış, hayatın kaynağını da madde olarak göstermiştir.

Buna karşılık İslam, hayatın kaynağı ve sebebinin Allah Teâlâ olduğunu bildirmiştir. Kur'an-ı Kerim Yüce Allah'ı "kendisi için ölüm söz konusu olmayan, ezelî ve ebedî hayat sahibi, diri" anlamında Hayy[11] ve "hayat ve can veren" anlamında Muhyî[12] olarak niteler. Allah Teâlâ yağmur indirmek suretiyle ölü toprağı diriltip yeryüzünü bitkiyle donattığı gibi[13] cansız iken insana da can verip yaratılışını tamamlamıştır.[14] Hz. Âdem ve Hz. İsa'nın yaratılışında görüldüğü üzere insanın bedenini düzenlemiş ve ona ilahi bir soluk vererek hayat sahibi kılmıştır.[15] Öldükten sonra insana yeniden hayat bahşedip diriltecek olan da O'dur.[16] Dolayısıyla, Hayy ve Muhyî isimleriyle can verme ve diriltme fiillerinin gerçek faili Yüce Allah'tır.

10 Rahman suresi, 29. ayet.
11 bk. Bakara suresi, 255. ayet; Al-i İmran suresi, 2. ayet; Taha suresi, 111. ayet.
12 bk. Rum suresi, 50. ayet; Fussilet suresi, 39. ayet.
13 bk. Zuhruf suresi, 11. ayet; Kaf suresi, 11. ayet.
14 Buhari, Bed'ü'l-halk, 6; Enbiya, 1; Kader, 1; Müslim, Kader, 1; Tirmizi, Kader, 4; Ebu Davud, Sünnet, 16; İbni Mace, Mukaddime, 10.
15 bk. Hicr suresi, 29. ayet; Secde suresi, 9. ayet; Sad suresi, 72. ayet; Nisa suresi, 171. ayet; Enbiya suresi, 91. ayet; Tahrim suresi, 12. ayet.
16 bk. Hac suresi, 66. ayet.

D DEĞERLENDİRELİM

İbni Haldun'un (öl. 808/1406) şu ifadelerini kelamın âleme yönelik ilgisi açısından değerlendiriniz:

Bilinsin ki geneli itibarıyla kelamcılar, kâinat ve onda gerçekleşen hâllerden hareketle yaratıcı olan Allah'ın varlığı ve sıfatlarına ulaşmakta idiler. Onların kullandığı akıl yürütme biçimi çoğunlukla budur. Filozof ise söz konusu kâinatın bir parçası olan tabii varlıkları fizik ilminde inceler. Ancak filozofun kâinata bakışı, kelamcının bakışından farklıdır. Filozof, hareketli veya durağan olması açısından cismi tetkik ederken, kelamcı Yaratıcı'ya (Allah'a) delil olması yönüyle onu inceler.

(İbni Haldun, Mukaddime, C 2, s. 1087)

---

17 bk. Tin suresi 4. ayet; Tegabün suresi, 3. ayet.
18 bk. Ahzab suresi, 72. ayet.
19 bk. Bakara suresi, 30. ayet; Enam suresi, 165. ayet; Fatır suresi, 39. ayet.
20 bk. Zariyat suresi, 56. ayet.
21 bk. Bakara suresi, 164. ayet; İbrahim suresi, 32-33. ayetler; Nahl suresi, 79. ayet; Hac suresi, 65. ayet.
22 bk. Sad suresi, 71. ayet; Fatır suresi, 1. ayet; Şems suresi, 8. ayet; İsra suresi, 11, 67. ayetler; Zuhruf suresi, 15. ayet; Abese suresi, 17. ayet; Enbiya suresi, 37. ayet; Nisa suresi, 28. ayet.